

ВІДГУК

**офіційного опонента, кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національної академії статистики, обліку та аудиту**

Заїчко Ірини Володимирівни

на дисертаційну роботу

Огорілко Юрія Миколайовича

**на тему: «Економічні флуктуації під впливом монетарної політики»,
яка подана до разової спеціалізованої вченої ради у Сумському
державному університеті на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Формування стабільного макроекономічного середовища та прогнозованість економічних процесів є ключовими чинниками забезпечення сталого розвитку національної економіки, ефективного управління ризиками та підтримки економічної рівноваги. Динамічні зміни на фінансовому і валютному ринках, структурні трансформації в економіці та зовнішні шоки, що зумовлені викликами глобалізації, інфляційного тиску, кризових явищ та нестабільності фінансових систем лише посилюють необхідність застосування ефективного економічного регулювання, спрямованого на підтримку макроекономічної стабільності.

У цих умовах зростає роль монетарної політики як регулятора економічних процесів, що забезпечує баланс між економічним зростанням і макроекономічною стабільністю. Саме інструменти монетарної політики відіграють вирішальну роль у згладжуванні економічних флуктуацій, регулюванні грошової маси, контролі за рівнем інфляції та стабілізації фінансового ринку. Їх ефективне застосування дозволяє не лише мінімізувати негативний вплив кризових явищ, але й сприяти економічному зростанню та підвищенню стійкості економіки до зовнішніх шоків.

Економічні флуктуації, що виникають під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, створюють додаткові ризики для стабільного розвитку економіки, підвищення рівня зайнятості та добробуту населення, а отже ефективне управління економічними флуктуаціями потребує вдосконалення методичних підходів до оцінки впливу монетарних інструментів, підвищення ефективності механізмів їх застосування та формування стратегії адаптації економічної системи до змін середовища.

Вирішення даної наукової проблеми потребує системного дослідження питань розроблення методологічних засад поглиблення ролі монетарної політики у регулюванні економічних коливань. Важливим аспектом є визначення найбільш ефективних інструментів її впливу на стабілізацію фінансової системи, підтримку економічного зростання та зниження ризиків макроекономічної нестабільності в умовах зростаючих викликів економічного середовища та перманентної необхідності адаптації інструментарію монетарної політики відповідно до сучасних макроекономічних тенденцій і глобальних фінансових ризиків.

Таким чином, наявність об'єктивної потреби у вирішенні зазначених проблем обумовила вибір теми дослідження, його мету та завдання, а також підтверджує його актуальність.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Тематика дисертації відповідає державним, галузевим та регіональним науковим програмам і темам, а також вектору досліджень світової наукової та експертної спільноти. Положення дисертаційної роботи опрацьовані відповідно до основних положень Статуту Міжнародного валютного фонду (від 27 грудня 1945 року) та Базельських угод (Базель I – від 1998 рік, Базель II – 2004 рік та Базель III – 2010 рік).

Дисертація виконана відповідно до Національної економічної стратегії на період до 2030 року (Постанова Кабінету Міністрів України № 179 від 03 березня 2021 р.), Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України №392/2020 від 14 вересня 2020 р.), Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та планом заходів з її реалізації (розпорядження Кабінету Міністрів України № 1805-р від 29 грудня 2021 р.), а також Стратегії цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України № 1467-р від 17 листопада 2021 р.).

3. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз викладених та обґрунтованих в дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій дають підставу стверджувати, що робота містить низку важливих теоретичних і науково-методичних положень, серед яких найбільш суттєвими в науковому і практичному значенні є результати, які містять такі елементи наукової новизни:

1. Вихідним пунктом дисертаційного дослідження (розділ 1, стор. 24-36) є удосконалення автором розуміння сутності економічних флуктуацій як відхилень ключових макроекономічних показників від їх довгострокових трендів або рівноважних значень, що виникають як реакція на зміни внутрішніх та зовнішніх чинників та характеризуються циклічним характером (періодичність коливань економічної активності), дуалістичною природою (одночасна здатність створювати ризики для стабільності економічної системи та сприяти її адаптивності і динамізму), асиметричністю (нерівномірність тривалості та інтенсивності фаз зростання та спаду) та амплітудністю (варіативність у масштабах та глибині економічних коливань) коливань.

2. Наукову цінність мають пропозиції автора щодо удосконалення критеріальної бази класифікації економічних флуктуацій (розділ 1, стор. 24-36). Дисертантом, на відміну від існуючих підходів, запропоновано виділяти циклічні, сезонні та структурні флуктуації (за причинно-детермінованою ознакою); коротко-, середньо- та довгострокові флуктуації (за часовим горизонтом); мікро-, мезо-, та макроцикли (за амплітудою коливань); ендогенні та екзогенні флуктуації (за причинами виникнення); локальні, регіональні та глобальні флуктуації (за географічним охопленням); економічні імпульси, економічні шоки та комбіновані коливання (за наслідками впливу).

3. Заслуговує на увагу удосконалений автором науково-методичний підхід до оцінювання чутливості індикаторів монетарної політики до шоків економічних флуктуацій (розділ 2, стор. 146-150). Запропонований підхід відрізняється від існуючих можливістю оцінювання миттєвої реакції інструментів монетарної політики на як на одиничні та накопичені шоки економічних флуктуацій, так і їх подальшої динаміки протягом певного періоду.

4. Дисертантом вперше розроблено методичне підґрунтя для аналізу часової та просторової когерентності економічних флуктуацій та інструментів монетарної політики, яке враховує як явні, так і латентні взаємозалежності (розділ 2, стор. 126-150). На основі інструментів кореляційно-регресійного, канонічного аналізу, а також побудови системи структурних рівнянь, у роботі формалізовано взаємозв'язок між динамікою економічних флуктуацій та застосуванням інструментів монетарної політики. Отримані результати сформували базис для визначення експліцитних та імпліцитних закономірностей їхньої взаємодії, ідентифікації ключових взаємозв'язків між економічними флуктуаціями та реакцією монетарних інструментів, а також оцінювання рівня їхньої синхронізації на різних часових горизонтах макроекономічного управління.

5. В роботі суттєво поглиблені науково-методичні засади формування державної політики управління економічними флуктуаціями (розділ 3, стор. 153-198). Даний підхід ґрунтується на врахуванні їх складної та багатовимірної природи та базуються на системному аналізі специфіки взаємодії макроекономічних чинників (грошово-кредитної політики, інвестиційної активності, технологічного розвитку та структурних змін в економіці), врахуванні їх багаторівневого впливу на економічну систему (короткострокові чи довгострокові наслідки) та специфіки сучасних економічних умов (посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, зростання ролі інституційних факторів).

6. Важливим теоретико-методичним положенням в дисертаційному дослідженні є удосконалений інструментарій монетарного регулювання економічних флуктуацій (розділ 3, стор. 193-198), який дозволяє врахувати характер, тривалість та тип флуктуацій та оптимізувати вплив монетарних заходів на економічний цикл, забезпечити стійкість до сезонних коливань, оперативно адаптуватися до структурних трансформацій та шоківих змін в економіці.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність

Наукові результати, висновки і рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Огорілко Ю. М., є достатньо аргументованими і характеризуються необхідним рівнем обґрунтованості, що підтверджується якісним та широким аналізом значного обсягу наукових джерел (176 найменувань). Кількість та якість використаних матеріалів, докладність їх аналізу створює передумови для забезпечення достатнього рівня достовірності та обґрунтованості наукових положень, висвітлених у дисертаційній роботі.

Наукові положення у повній мірі досліджені, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, широкий перелік узагальнених, систематизованих та кваліфіковано опрацьованих автором робіт вітчизняних і закордонних вчених та фахівців з питань економічної теорії, макроекономіки, теорії грошей, фінансів і кредиту, теорії державного регулювання економіки, економіко-математичного моделювання, а також наукові результати досліджень в сфері аналізу інфляційного таргетування, макроекономічної стабільності, циклічності економічних процесів і впливу монетарних інструментів на стабілізацію економічної активності. Поряд із науковою літературою, автором опрацьовано численні нормативно-правові акти та статистичну інформацію.

Мета дослідження визначена чітко і коректно, предмет і об'єкт відповідають темі роботи. Завдання повністю узгоджуються з метою роботи та забезпечують її розкриття.

Методологічну основу дослідження склали методи наукової абстракції, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, узагальнення – для уточнення понятійно-категоріального апарату у сфері економічних флуктуацій і монетарної політики; трендового аналізу – для узагальнення ключових еволюційно-просторових закономірностей впливу монетарної політики на економічну активність; метод Z-нормалізації – для приведення різнорідних даних до єдиного вигляду; метод канонічного аналізу – формалізації взаємозалежності між індикаторами економічних флуктуацій та інструментами монетарної прозорості; метод структурного моделювання – для формалізації зв'язку між інструментами монетарної політики та економічними флуктуаціями; метод VAR- моделювання – для аналізу залежності монетарної політики від попередніх значень індикаторів економічних флуктуацій і самих інструментів монетарної політики. Практичні розрахунки та моделювання в роботі здійснено з використанням пакетів статистичного аналізу даних STATA та STATISTICA.

Робота цілісно побудована, окремі підрозділи логічно пов'язані між собою, що забезпечує комплексний підхід до вирішення вказаної проблеми.

5. Повнота відображення результатів дослідження в опублікованих наукових працях

Ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями Огорілко Юрія Миколайовича дозволяє зробити висновок, що основні положення дисертаційної роботи достатньо повно висвітлені в опублікованих наукових працях загальним обсягом 6,68 друк. арк., із яких особисто автору належить 6,15 друк арк., зокрема 6 статей у наукових фахових виданнях України (зокрема, 1 – у виданнях, що індексуються міжнародними наукометричними базами Scopus та Web of Science), 4 публікації у збірниках матеріалів конференцій.

Опубліковані наукові праці автора у повній мірі розкривають суть і зміст наукових положень дисертації. У тих роботах, що були виконані у співавторстві із іншими науковцями, особистий внесок автора представлений у повному обсязі. Кількісний і якісний склад опублікованих праць відповідає положенням Постанови Кабінету міністрів України №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року.

Дисертація містить логічно узгоджені положення, має коректну структуру

побудови, є комплексною та включає обґрунтовані висновки та рекомендації. Також вона характеризується високим рівнем стилістичної якості подачі матеріалу, а також характеризується достатнім обсягом фактологічних, графічних та ілюстративних матеріалів, викладених в основному тексті роботи і додатках.

6. Значення дослідження для науки та практики, шляхи використання його результатів

Наукова значущість отриманих результатів обумовлена можливістю широкого застосування розроблених в дисертації теоретико-методичних підходів як у проведенні подальших досліджень, так і у практичній діяльності. У своєму інтегральному вигляді результати дисертаційної роботи спрямовані на вирішення важливого наукового завдання, що виявляється в удосконаленні існуючих та формуванні нових теоретичних засад та науково-методичних підходів до управління економічними флуктуаціями за допомогою інструментів монетарної політики.

Розроблені дисертантом методологічні положення можуть бути використані у практиці функціонування органів державного влади та фінансових регуляторів, професійних спілок і галузевих асоціацій, представників бізнесу. Це дозволить підвищити ефективність, повноту та послідовність механізмів та інструментів управління економічними флуктуаціями шляхом застосування інструментів монетарної політики.

Основні положення дисертації доведено до рівня методичних розробок, які можуть бути використані Національним банком України під час вдосконалення інструментів монетарної політики, спрямованих на стабілізацію економіки під час циклічних коливань, а також мінімізацію негативних ефектів від екзогенних шоків; Міністерством фінансів України – у процесі розробки скоординованих заходів фіскальної та монетарної політики, спрямованих на забезпечення економічної стабільності та запобігання макроекономічним дисбалансам; Державною службою статистики України – під час реалізації заходів з моніторингу та аналізу макроекономічних показників, що відображають флуктуації економіки, пов'язані з дією монетарних інструментів.

Результати дисертаційного дослідження, висновки та пропозиції щодо оцінювання змін процентних ставок та інших інструментів монетарної політики на споживчі настрої населення при визначенні планових показників споживчого кредитування в регіоні упроваджено в діяльність Відділення №1 ПУМБ в м. Суми (довідка № 025 від 14.11.2024 р.).

Одержані дисертантом наукові результати використовуються у

навчальному процесі Сумського державного університету під час викладання дисципліни «Гроші на кредит» (акт від 29.11.2024 р.).

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

За результатами перевірки дисертаційної роботи Огорілко Юрія Миколайовича на наявність ознак академічної недоброчесності виявлено, що всі посилання на першоджерела є коректними (як для текстових, так і для ілюстративних запозичень), навмисного спотворення не виявлено. Відтак, можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи

Поряд з позитивною оцінкою дослідження, за окремими положеннями, висновками та рекомендаціями, наведеними у дисертаційній роботі, слід зробити наступні зауваження, які в окремих випадках мають рекомендаційний характер та слугують підставою для їх обговорення в дискусійному порядку:

1. У другому розділі дисертаційної роботи, розглядаючи інструментарій оцінювання часової та просторової когерентності економічних флуктуацій під впливом монетарної політики, автор зазначає, що запропонований ним підхід дозволяє виявити явні та латентні закономірності їх розвитку. Проте, робота значно б виграла, якби було більш детально описано механізм ідентифікації латентних закономірностей та впливу прихованих детермінант на економічні флуктуації.

2. Підтримуючи наукові здобутки дисертанта з приводу формалізації залежності економічних флуктуацій від застосування інструментів монетарної політики шляхом поєднання кореляційно-регресійного та канонічного аналізу, не з'ясованими залишилися питання щодо величини впливу окремих монетарних інструментів на різні типи флуктуацій, а також ступеня їхньої ефективності у різні фази економічного циклу.

3. У третьому розділі дисертаційної роботи при удосконаленні методичних підходів та практичного інструментарію формування монетарної політики в умовах економічних флуктуацій дисертантом обґрунтовано доцільність застосування таргетування інфляції як однієї з ключових стратегій реалізації монетарної політики. На наш погляд, робота значно б виграла, якщо б дисертант проаналізував ефективність інших альтернативних монетарних режимів (наприклад, таргетування обмінного курсу або грошової маси) у контексті їх здатності згладжувати економічні флуктуації.

4. В цілому підтримуючи практичні рекомендації дисертанта щодо адаптації монетарної політики до типів та умов економічних флуктуацій, зауважимо, що робота значно б виграла, якби було більш детально описано механізм імплементації запропонованих рекомендацій у чинну систему

монетарного регулювання, зокрема визначено відповідальні органи, етапи реалізації та інструментарій оцінювання їх ефективності.

5. У першому розділі дисертаційної роботи автором на основі формалізації підходів до класифікації економічних флуктуацій удосконалено критерії їх групування за причинно-детермінованою ознакою, часовим горизонтом, амплітудою коливань, причинами виникнення, географічним охопленням та наслідками впливу. На наш погляд, робота значно б виграла, якщо б дисертант більш детально обґрунтував вибір запропонованих критеріїв класифікації та розкрив можливості їх практичного застосування у макроекономічному прогнозуванні й розробці державної політики управління флуктуаціями. Крім того, доцільно було б проаналізувати взаємозв'язок між окремими категоріями флуктуацій та їхній вплив на динаміку економічного розвитку.

6. Науковий інтерес мають пропозиції автора щодо розуміння ролі монетарної політики в управлінні економічними флуктуаціями. Зокрема, дисертант стверджує, що ефективність монетарної політики залежить від рівня її гнучкості та швидкості реакції на економічні шоки. В той же час, незрозумілим залишається питання щодо оптимального рівня втручання монетарних органів у регулювання економічних флуктуацій, меж застосування конкретних монетарних заходів та ризиків їхнього надмірного використання.

Однак, незважаючи на перераховані вище дискусійні положення, що містяться в дисертаційній роботі, вони не зменшують загального позитивного враження від неї та не ставлять під сумнів значний внесок автора у вирішення обраного ним науково-прикладного завдання.

9. Загальний висновок дисертаційної роботи та її відповідність установленим вимогам

Дисертаційна робота Огорілко Юрія Миколайовича на тему: «Економічні флуктуації під впливом монетарної політики» є завершеною у межах поставлених завдань науковою працею. Представлені в роботі наукові положення та результати є авторським розв'язанням наукового завдання, що полягає у поглибленні теоретичних засад та методичного інструментарію управління економічними флуктуаціями під впливом монетарної політики.

Дисертація виконана на високому рівні, містить низку цінних теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій, що дозволяють в цілому удосконалити наукове підґрунтя управління економічними флуктуаціями. Всі положення, які винесено на захист, мають наукову новизну, їх рівень («вперше», «удосконалено», «набули подальшого розвитку») визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим

вимогам. Тема дисертаційного дослідження є актуальною і відповідає пріоритетним напрямкам державної політики України та науковим програмам національного і регіонального значення.

Тема дисертаційної роботи є актуальною, розкритою необхідним чином, а поставлена мета – повністю досягнута. За змістом робота відповідає спеціальності 051 «Економіка» з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», за якістю та змістовністю теоретичних та методичних розробок цілком відповідає рівню дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Загалом дисертаційна робота Огорілко Юрія Миколайовича відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» № 44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Огорілко Юрій Миколайович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національної академії статистики,
обліку та аудиту**

Ірина ЗАЇЧКО

